

STEDET: Nøyaktig her ble det i 1937 gjort et betydelig funn etter den forsvunne Schröder-Stranz-ekspedisjonen fra 1912. Nå er stedet gjenfunnet, etter at det har vært glemt siden 1937. (Begge foto: Birger Amundsen)

Spor etter forsvunnet ekspedisjon

Det er gått mer enn 90 år siden den tyske Schröder-Stranz-ekspedisjonen forsvant på Nordaustlandet. Nå er det funnet spor etter de fire mennene.

BIRGER AMUNDSEN

Det var sist fredag at en tysk leteekspedisjon vendte tilbake til Longyearbyen etter en uke på jakt etter spor av den forsvunne ekspedisjonen fra 1912. Leder for den ti mann store ekspedisjonen var professor Hans Fricke ved Max Planck Institutt i Tyskland.

Formålet med ekspedisjonen var først og fremst i finne den lille skuta «Løwenskiold» som i 1913 sankt på nordkysten av Nordaustlandet under etter-søkingen av de fire deltakerne i Schröder-Stranz-ekspedisjonen. Skuta ble liggende fast i isen utenfor Kapp Rubin i flere uker og ble ødelagt av isen.

Treskute

Fricke hadde i lang tid vært på jakt etter en treskute på havets bunn så langt nord som mulig. «Løwenskiold» egnet seg ypperlig som studiested for glo-

bal oppvarming, om den bare ble funnet. For å finne skuta ble det tatt i bruk sidesøkende sonar, samt en svært avansert undervannsfarkost med plass til to mann. Jago, som den lille gulmalte farkosten heter, er i stand til å dykke ned til 400 meters dyp. Dybda der Fricke håpet å finne «Løwenskiold» var oppgitt til å være rundt 50 meter.

Etter tre dykk med Jago på stedet hvor Fricke antok at «Løwenskiold» hadde sunket, i underkant av to kilometer fra Kapp Rubin, viste det seg at dybda lå mellom 25 og 35 meter i området. I tillegg hadde svære isfjell pløyd dype furer i havbunnen. Fricke fant ikke spor etter den sunkne tromsøskuta, og antar at den er blitt ødelagt av isfjell.

Finstudert

I 1937 fant besetningen på en liten kutter fra Troms en rekke gjenstander fra Schröder-Stranz etterlatt på en liten tange ett eller annet sted på nordkysten av Nordaustlandet. Funnet vakte stor oppmerksomhet, særlig i Tyskland. Det besto blant annet av kikkerter, kajakkårer, restene av en kajakk og en sovepose. Etter den tid

gikk funnstedet i glemmeboken.

Helt til Hans Fricke satt seg ned sammen med sin kollega og venn Eckart Dege og studerte to fotografier tatt av Wilhelm Wilhelmsen i 1937, samt en rekke flybilder og nyere bilder fra Nordaustlandet. Etter hvert ble Fricke overbevist om at Schröder-Stranz-ekspedisjonen gikk i land på en liten odde på østsiden av Duvefjorden.

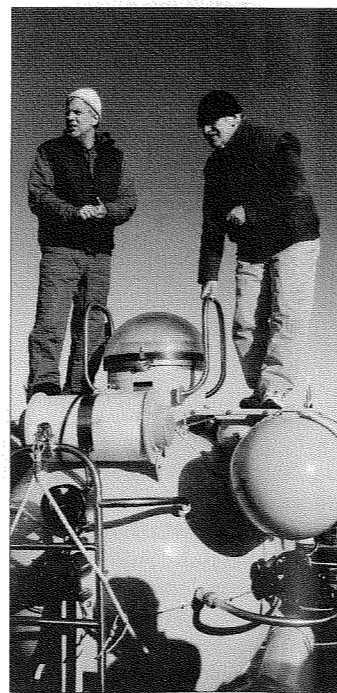
De fire mennene forlot moderfartøyet «Herzog Ernst» i august 1912 atskillig lenger vest, og tok seg videre østover med en liten fangstbåt. Det var altså i Duvefjorden de gikk i land. Derfra fortsatte tyskerne høyst sannsynlig inn på den svære Austfonna som dekker halve Nordaustlandet.

En bragd

Det er ingenting på landingsstedet i dag som minner om de fire som gikk i land der i 1912. Men fotografiene fra 1937 viser med all tydelighet nøyaktig hvor gjenstandene ble funnet. Det å ha klart å fastslå nøyaktig hvilken odde de gikk i land på er en stor bragd. Svalbard har med det fått et nytt historisk punkt på den fjerne kysten av

Nordaustlandet.

Svalbardpostens redaktør deltok i årets leteekspedisjon og vil komme tilbake med en omfattende artikkel i årets julenummer. Vi skrev også om ekspedisjonen i avisen 29. juli i år.

JAGO: Hans Fricke (t.h.) og Jürgen Schauer etter første dykk med Jago ved Kapp Rubin. Fricke var forbauset over de dype spor av isfjell i sjøbunnen.

Tester Antarktis-utstyr på Svalbard

En belgisk ekspedisjon befinner seg i farvannene rundt Spitsbergen for å teste ut nytt måleutstyr.

STINE EIDISSEN BYA

Patrick Reader og Fabrice Patriot fra Belgia besøkte Svalbard for to år siden, og ble så bergtatt at de nå er tilbake i Arktis. I drøye to uker skal de to seile rundt øygruppa for å skaffe bilder, informasjon og data til

prosjektet sitt, som de kaller Arctic 05.

Belgierne skal lage en fotobok i stort format, beregnet på markedet i Belgia, Frankrike, Tyskland og Nederland. I tillegg planlegger de å skrive en rekke artikler fra turen.

De to er levende opptatt av å bevare de arktiske områdene best mulig.

I artiklene våre vil vi fokusere på at den globale oppvarmingen rammer Arktis langt hardere enn områdene rundt ekvator. Når folk får se

hvor vakkert det er her oppe, vil de kanskje skjønne hvorfor det er viktig å bevare miljøet, tror Reader.

De to har også et vitenskapelig mål med ekspedisjonen. Prosjektet EDAS (Educational Data Acquisition System) forsøker å lage enkle måleinstrumenter egnet for forskning.

Ekspedisjonen har med seg måleutstyr som skal testes grundig ut i løpet av turen. Fungerer det, vil det bli brukt på King Baudouins antarktiskbase i 2007. Ekspedisjonen skal

MÅLINGER: Belgiske Patrick Reader og Fabrice Patriot tester ut dette måleinstrumentet rundt Svalbard. (Foto: Stine E. Bya)

gjøre undersjøiske målinger rundt hele Spitsbergen med det nye måleutstyret.

Utsatte debatt om fortetting

Spørsmålet om fortetting av bebyggelsen i Longyearbyen skapte såpass mye debatt at Miljø- og næringsutvalget utsatte saken.

STINE EIDISSEN BYA

Mandag var retningslinjene for fortetting til behandling i Miljø- og næringsutvalget. Det ble en lang og innholdsrik debatt, som endte med at medlemmene enstemmig gikk inn for å utsette saken til neste møte.

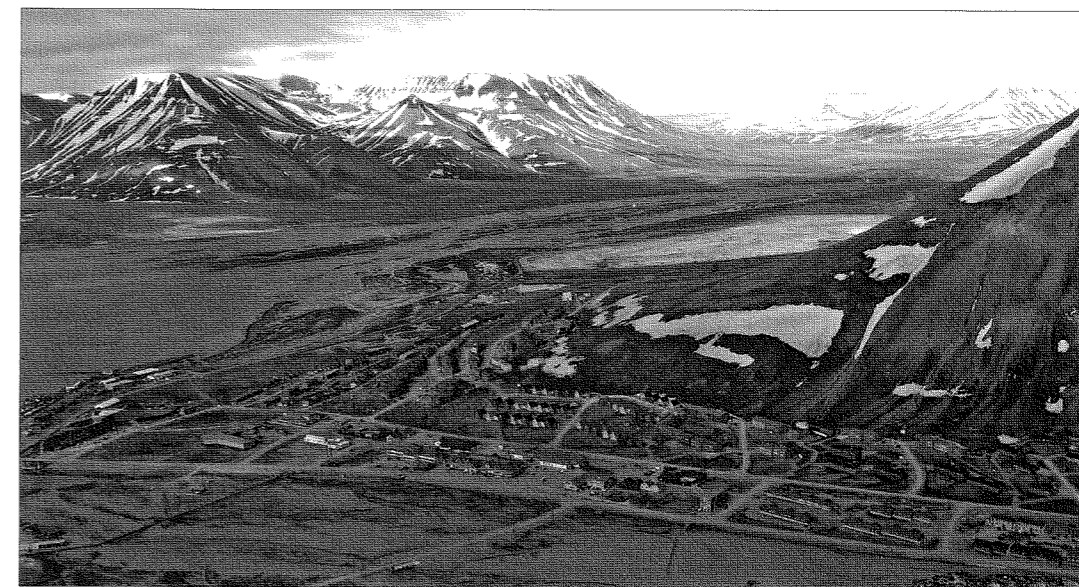
Lokalsamfunnsplanlegger Vigdis Hole presenterte planene for utvalget. Hun la vekt på at det er viktig å ha retningslinjer å forholde seg til.

– Fordi byen forandrer seg fort, er det bedre med et sett kriterier enn en ny arealplan som kan være utdatert når den skal brukes, mener Hole.

Det haster

Hole er opptatt av at retningslinjene bør være på plass relativt raskt.

– Når Elvesletta og Gruvedalen er ferdig bygd må vi ha en strategi for veien videre. Jeg har allerede ganske stor pågang fra

FRA PLATÅFJELLET: Bebyggelsen i Longyearbyen slik den ser ut i dag. (Foto: Stine Eidissen Bya)

utbyggere som speider etter nye tomter, fortalte Hole.

Edwin Bailey fra Tverrpolitisk fellesliste er imot å fortette boarealene i sentrum.

– Da er det en bedre løsning å bygge ut eksisterende hus eller sanere gamle boliger. Har ikke SSD hus det går an å renovere?, spurte Bailey. Men administrasjonssjef Sigmund Engdahl påpekte raskt at Svalbard Samfunnsdrift er en svært beskjeden boligeier i byen.

– Det er andre som eier det meste av boliger i byen. Og jeg tviler på at eierne er interesserte i å sanere gamle hybelhus, siden de er nedbetalt og er gode

pengemaskiner. Dermed vil vi i praksis måtte si nei til veldig mange byggeprosjekter, sa Engdahl.

Bygge i Burmaveien

Bailey foreslo å bygge ut nye områder.

– Vi må ha en langsiktig plan slik at ikke alle hull blir fortettet. Det kan fort skape konflikter med annen bebyggelse. Hvorfor ikke bygge langs Burmaveien?, foreslo Bailey.

– Det kommer til å bli veldig kostbart. Men slike spørsmål blir en viktig del av diskusjonen når neste arealplan skal utarbeides. Jeg tror vi må ta

inn over oss at den gode tiden der alle i Longyearbyen kan ha utsikt er over, sa Engdahl.

Andre politikere i utvalget var opptatt av barnas kår.

– Jeg synes kriteriene er veldig runde. Vi må være sikre på at vi reserverer lekeområder, slik at ikke pågående byggherrer tar dem, sa Heinrich Eggenfellner (Høyre).

Han fikk støtte av Inger Hansen, som er utnevnt som barnas representant i byggesaker.

– Vi har altfor få arealer for barn i byen. Forhåpentligvis kan det bedres ved en fortetting, håper Hansen.